

Handläggare
Maria Fransson
maria.fransson@huddinge.se

Mottagare

Kultursamhället – svar på remiss till kulturdepartementet

Förslag till beslut

1. Kultur- och fritidsnämnden godkänner och överlämnar ”Huddinge kommuns yttrande över betänkandet Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun daterat den 6 mars 2024, till kulturdepartementet som yttrande över remissen SOU 2023:58
2. Kultur- och fritidsnämnden beslutar att direktjustera ärendet.

Sammanfattning

Huddinge kommun har fått betänkandet ”Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun” på remiss från kulturdepartementet. Kommunstyrelsen har delegerat remissmissivet till kultur- och fritidsnämnden enligt delegationsbeslut A:7.27. Ärendet har beretts av kulturstrategiska enheten.

Utredningen har haft i uppdrag att se över kultursamverkansmodellen som succesivt inrättades i landets regioner 2011–2013 med undantag för Region Stockholm som står utanför modellen. Modellen innefattar ett decentraliserat sätt att fördela statsbidrag och en struktur för dialog mellan olika parter. Betänkandet går fram med ett lagförslag om att samverkansmodellen ska omfatta samtliga regioner i landet, att kommuner ska ges ökat inflytande, införandet av en ny anslagsstruktur och att de nuvarande regionala kulturplanerna ersätts av kultursamverkansplaner.

Huddinge kommun instämmer i förslaget att lagstifta om samtliga regioners medverkan i modellen, samt att kommunerna föreslås bli en aktiv samverkanspart för att bidra till breddat deltagande och förstärkning av kulturens ekologi. Huddinge kommun instämmer således i förslaget att ersätta de regionala kulturplanerna med kultursamverkansplaner.

Vidare ser Huddinge kommun positivt på att betänkandet öppnar upp för utveckling och dynamik i modellen genom införandet av det nya samverkansstödet samt att nya medel tillförs inom ramen för detta. En ökad kulturpolitisk dialog mellan kommun, region och stat och ett delat ansvar för att säkra den konstnärliga friheten ställer krav på samtliga nivåer att bidra till uppfyllandet av lagförslagets syfte.

Stockholms särart som huvudstadsregion bör inte stå i vägen för det gemensamma ansvaret att säkerställa att fördelningen av kultur kommer hela regionen, och därmed fler av dess invånare, till del, varför Huddinge kommun anser att Region Stockholm ska ingå i kultursamverkansmodellen.

Beskrivning av ärendet

Huddinge kommun har fått betänkandet SOU 2023:58 "Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun" på remiss från kulturdepartementet.

Uppdrag

Utredningens uppdrag var att göra en översyn av kultursamverkansmodellen gällande former för finansiering och dialog och föreslå hur roller, samverkan och ansvar inom modellen kan utvecklas och förtydligas. Utredningen gavs också i uppdrag att föreslå hur modellen kan bidra till ökad tillgång till kultur och breddat deltagande i kulturverksamhet i hela landet, föreslå vilka statligt stödda konst- och kulturområden som bör ingå i modellen samt lämna nödvändiga författningsförslag.

Särskilt hade utredningen i uppdrag att se över kommunernas roll i modellen utifrån att den ska fungera för såväl stora och små kommuner som för storstadskommuner och kommuner i lands- och glesbygd. I direktivet angavs även att det är angeläget att modellen framöver omfattar samtliga län, det vill säga även Region Stockholm, för att skapa ett enhetligt system.

I april 2023 fick utredningen ett tilläggsdirektiv om att analysera förutsättningarna för och lämna förslag till förändringar av kultursamverkansmodellen som bidrar till minskad administrativ resursåtgång för staten, regioner, kommuner, det civila samhället och de professionella kulturskaparna.

Bakgrund

Kultursamverkansmodellen är en kulturpolitisk reform som infördes successivt i landets regioner, med undantag för Region Stockholm, 2011–2013. Syftet var att öka möjligheten för regionerna att göra egna kulturpolitiska prioriteringar och att beslut skulle fattas närmre medborgarna. Modellen innefattar ett decentraliserat sätt att fördela statsbidrag och en struktur för dialog mellan olika parter.

Det decentraliserade sättet att fördela statsbidrag utgår från att statliga medel fördelas via Statens kulturråd till regionerna som i sin tur fördelar dessa vidare till regionala kulturverksamheter i sina län i enlighet med förordningen om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet (2010:2012). Innan modellen infördes utsåg regeringen vilka regionala kulturinstitutioner som fick söka statsbidrag från Statens kulturråd.¹

¹ Vissa medel till kulturverksamhet i Region Stockholm fördelas dock fortfarande enligt denna modell eftersom regionen inte är med i samverkansmodellen.

Enligt förordningen ska regionernas fördelning av statsbidrag till regional kulturverksamhet bidra till att uppnå de nationella kulturpolitiska målen² samt ge ökade möjligheter till regionala prioriteringar och variationer. Statsbidrag fördelas i två former: löpande verksamhetsstöd till etablerade kulturverksamheter inom modellen (som fördelas av regionerna) samt utvecklingsbidrag till tidsbegränsade strategiska insatser av nationellt intresse (som fördelas av Statens kulturråd).³

Regionerna ansvarar, enligt förordningen, för att fördelningen av det löpande verksamhetsstödet till regional kulturverksamhet främjar en god tillgång för länets invånare inom sju konst- och kulturområden:

- Professionell teater-, dans- och musikverksamhet
- Museiverksamhet och museernas kulturmiljöarbete
- Biblioteks-, läs- och litteraturfrämjande verksamhet
- Professionell bild- och formverksamhet
- Regional enskild arkivverksamhet
- Filmkulturell verksamhet
- Främjande av hemslöjd

Sedan kultursamverkansmodellen infördes står regionerna för uppemot hälften av finansieringen av de kulturverksamheter som får statsbidrag och landets kommuner för ytterligare cirka 25 procent.

Utöver samfinansieringen innefattar modellen en fastlagd ordning för dialog mellan olika parter och intressenter som ska resultera i regionala kulturplaner. Regionerna är ansvariga för att ta fram dessa dokument i dialog med kommunerna, civilsamhället och de professionella kulturskaparna i länet. Kulturplanerna är normalt tre- eller fyra-åriga och beskriver den regionala kulturpolitiken och de regionala prioriteringarna de kommande åren.

På nationell nivå ansvarar Statens kulturråd för dialog mellan regionerna och den statliga nivån. Därtill finns ett nationellt samverkansråd med tio myndigheter och organisationer representerade. Rådet leds av Statens kulturråd och möts regelbundet för att granska och diskutera de regionala kulturplanerna.

Region Stockholm arbetar utifrån en regional kulturstrategi⁴ som utgör ett förtydligande och en förlängning av den regionala utvecklingsplanen RUFS 2050.⁵ Kulturstrategin motsvarar på många sätt en regional kulturplan genom formulering av

² De nationella kulturpolitiska målen beslutades av riksdagen 2009. I målen framhålls att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet och kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling.

³ Statsbidrag, både i form av löpande verksamhetsstöd och utvecklingsbidrag, får dock endast fördelas till kulturverksamheter som också får bidrag från region, kommun eller annan huvudman. Utvecklingsbidragets betydelse är att det upprätthåller en dynamik i modellen genom att nya verksamheter (som ofta sedan blivit permanenta) kunnat lanseras med stöd av dessa medel.

⁴ [Kulturstrategi för Stockholmsregionen](#) [hämtad 2024-02-27].

⁵ [Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen](#) [hämtad 2024-02-27].

målområden samt insatser för att nå dem. I framtagandet bjöds såväl professionella kulturskapare och civilsamhället som kommunerna, däribland Huddinge kommun, in till dialog om innehåll och riktning.

Regionen Stockholms kulturpolitiska åtaganden består av kulturstrategi, kulturstöd till regionens fria scenkonstaktörer, regionala kulturkonsulenter, Regionbiblioteket och Stockholms läns museum (digital plattform), Kultur och hälsa samt offentlig konst i regionens fastigheter. Utöver ovanstående är regionen även huvudfinansiär till Konserthuset Stockholm och Kungliga filharmonikerna i Stockholms innerstad.

Förslag

Betänkandet föreslår ett reformpaket som syftar till en vidareutveckling av kultur-samverkansmodellen som möjliggör friare samverkansformer och ett mer jämställt förhållande mellan stat, region och kommun. Det övergripande målet är att ge större utrymme för utveckling och samarbete inom modellen så att kulturen får ett bredare genomslag i samhället.

Skapa förutsättningar för utveckling med en ny lag

För att minska den statliga detaljstyrningen och skapa förutsättningar för jämlik samverkan mellan stat, region och kommun på kulturområdet föreslår betänkandet en ny lag. En del i den lag som föreslås är att den skulle möjliggöra för kommuner att bli en direkt part i samverkan med staten genom att de, under vissa förutsättningar, kan ges möjlighet att fördela statsbidrag.⁶ Betänkandet föreslår även en lagstiftning om att samtliga regioner ska omfattas vilket skulle innebära att även Region Stockholm tillträder i modellen.

De nya förutsättningarna ska skapa långsiktiga och stabila förutsättningar som ger kommuner och regioner stor frihet att arbeta med kulturutveckling inom områden som de själva bedömer är prioriterade. I linje med de nationella kulturpolitiska målen framhåller lagen att det övergripande ändamålet med samverkan är att bidra till ett rikt och varierat kulturliv i hela landet, främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och att utveckla sina skapande förmågor samt bidra till konstnärlig kvalitet och förnyelse.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2025 varpå de nya bestämmelserna tillämpas första gången på statsbidrag som fördelas från och med den 1 januari 2026.

Öppna för nya konst- och kulturområden

Betänkandet föreslår att de sju konst- och kulturområden som kan erhålla statsbidrag beskrivs i mer generella termer i den nya lagen. Lagförslaget öppnar även upp för fördelning av medel till helt nya områden om parterna är överens om det. Syftet är att ge plats för betydelsefulla kulturområden, såsom gestaltad livsmiljö, som idag faller utanför medelstilldelning inom modellen.

⁶ Detta är dock endast aktuellt för ett mindre antal kommuner som redan idag uppbär stora statsbidrag till kulturinstitutioner inom modellen som de är huvudmän för.

Statsbidraget ska, enligt lagförslaget, fördelas till verksamheter som drivs på professionell grund inom följande områden:

- Teater, dans, musik och annan scenkonst
- Arkiv, bibliotek och museer
- Litteratur och läsfrämjande
- Bild och form
- Film och rörlig bild
- Slöjd och hantverk
- Främjande av hemslöjd

I lagförslaget framhålls även behovet av statliga myndigheters medverkan i beredningen av samverkansförslag och att Statens kulturråd bör vara ansvarig för att hålla samman beredningsprocessen på statlig nivå.

Förenkla planerna och fördelningen av statsbidraget

Efter att betänkandet konstaterat att arbetet med de regionala kulturplanerna ger upphov till en onödigt stor administration utan direkt koppling till medelstilldelning, med aktiviteter som årliga äskanden och löpande uppföljning, föreslås att staten ska efterfråga kultursamverkansplaner i stället för kulturplaner av regionerna. Kultursamverkansplanerna ska beskriva den faktiska verksamhet som en region, eller de i regionen belägna kommunerna, vill driva i samverkan med staten. På så sätt frångår staten rollen som granskare av strategiska planer och tillträder rollen som aktiv samverkanspart.

Därtill lyfter betänkandet behovet av en ytterligare förenkling genom ett förslag om att statsbidrag till etablerad kulturverksamhet inom modellen fördelas utifrån historiska nyckeltal. Genom det ser betänkandet att administrationen minskar samtidigt som alla parter svarar upp mot de gemensamma åtaganden som gjorts i uppbyggnaden av landets kulturella infrastruktur.

Ställ krav på respekt för konstens frihet

I den nya lagen föreslås att statsbidrag endast ska fördelas på ett sådant sätt att den konstnärliga friheten respekteras. Den region eller kommun som fördelar statsbidrag får endast fördela statsbidrag om det finns dokumentation över hur den konstnärliga friheten har respekterats i bidragsgivningen. Med konstnärlig frihet avses att kulturellt skapande och kreativa processer ska fredas från politisk styrning.

Ny anslagsstruktur

Därtill föreslår betänkandet att det inrättas ett nytt statsbidrag till samverkansprojekt mellan kommuner och regioner. Detta samverkansstöd avses för verksamheter som bedrivs i bredare samarbeten av nationellt intresse som involverar flera regioner eller kommuner under en längre tid (gärna över längre tid än tre år) än de tidsbegränsade utvecklingsbidragen. Syftet är att skapa nya och mer kraftfulla sätt för kommuner och regioner att samarbeta med staten för att utveckla angelägen kulturverksamhet.

Behovsanpassa dialogformerna

Betänkande slår fast att de dialogformer som byggts upp inom ramen för modellen ska finnas kvar men vidareutvecklas så att alla röster kan höras utan att det byggs upp en alltför omfattande mötesverksamhet. Det bör vara upp till respektive region eller kommun att organisera kulturpolitiska diskussioner på det sätt som bedöms mest funktionellt.

På nationell nivå bör dialogen förändras genom att lägga större fokus på politiska överläggningar än idag till vilka även ett urval kommuner bör bjudas in. Statens kulturråd föreslås få i uppdrag att förbereda dessa dialogmöten för regeringens räkning. Kulturrådet pekas också ut som ansvarig myndighet på statlig nivå för att främja den nationella samverkan med regioner och kommuner i utvecklings- och samverkansprojekt.

Förvaltningens synpunkter

Framskrivandet av yttrandet har utgått från Stockholmsregionens specifika förutsättningar som har betydelse för den föreslagna utvecklingen av samverkansmodellen och Huddinge kommuns roll i den. Förvaltningen har valt att särskilt kommentera utredningen ur perspektiven kulturlivet i en flerkärnig Stockholmsregion, ett kulturliv med breddat deltagande och samverkansstöd via kultursamverkansplaner.

Kulturlivet i en flerkärnig Stockholmsregion

Med hänsyn till den utveckling som Stockholmsregionen står inför instämmer Huddinge kommun i förslaget att lagstifta om samtliga regioners medverkan i kultursamverkansmodellen. Utvecklingen består av att Region Stockholm i samverkan med ett antal kranskommuner⁷ utvecklar en ny stadsstruktur där tillkommande regionala stadskärnor, strategiskt utpekade utanför den centrala stadskärnan, ska ha ett regionalt angeläget utbud som kommer regionens invånare till del.

Precis som Region Stockholm konstaterar Huddinge kommun att regionen står inför ett utvecklingsarbete i fråga om kulturlivet. Regionen konstaterar att det breda och professionella kulturlivet idag är koncentrerat till Stockholms innerstad men att kulturen, och de värden kulturlivet skapar i staden och för dess invånare, har en central betydelse i utvecklingen av de regionala stadskärnorna.⁸ I och med detta ser Huddinge kommun att det krävs ett tillskott av nya, och en omfördelning av befintliga statliga och regionala medel till det professionella kulturlivet i Stockholmsregionen.

Utvecklingen av en flerkärnig region innebär samtidigt att fler kranskommuner i Stockholmsregionen behöver ta ansvar för finansieringen av det professionella kulturlivet. Som betänkandet konstaterar förlitar sig storstadsnära kommuner i hög

⁷ De regionala stadskärnorna är Arlanda-Märsta (Sigtuna kommun), Barkarby-Jakobsberg (Järfälla kommun), Kista-Sollentuna-Häggvik (Stockholms stad och Sollentuna kommun), Täby centrum-Arninge (Täby kommun), Kungens Kurva-Skärholmen (Huddinge kommun och Stockholms stad), Flemingsberg (Huddinge kommun), Haninge centrum (Haninge kommun) samt Södertälje (Södertälje kommun).

⁸ *Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen*, Region Stockholm 2018, s. 115.

grad på storstadens kulturliv och driver därför i mycket liten grad egna kulturinstitutioner. Detta har länge varit utgångspunkten för Huddinge kommun.

När Huddinge kommun och ett antal ytterligare kranskommuner nu förväntas växla upp detta arbete, i och med utvecklingen av de regionala stadskärnorna, krävs strategisk planering för det professionella kulturlivet i regionen samt en långsiktig samfinansiering med stat och region. För en hållbar utveckling av det professionella kulturlivet i Stockholmsregionen ser Huddinge kommun därför att kultursamverkansmodellen har en viktig roll att fylla.

Resonemanget stöds av lagförslagets § 6 om regionernas ansvar att, med fördelning av statsbidrag, främja en god tillgång till kulturverksamhet för länets invånare samt § 8 om kommunernas ansvar att främja en god tillgång till kulturverksamhet för kommunens invånare och även bidra till att verksamheten kan komma invånare i andra delar av länet till del.

Ett kulturliv med breddat deltagande

Huddinge kommun välkomnar utredningens särskilda fokus på frågan om breddat deltagande. Ett resultat av att statligt och regionalt finansierade platser för kultur till mycket hög grad är koncentrerade till Stockholms innerstad är att resterande kommuner i regionen har en ytterst låg grad av professionell kultur. Detta har resulterat i att invånarnas tillgång till det professionella kulturlivet är ojämnt fördelat i regionen.

En aspekt av detta, som lyfts i Region Stockholms nyligen publicerade undersökning om barn och ungas kulturvanor, är skillnaderna i olika målgruppers deltagande i kulturlivet. Bland annat konstateras att barn och unga med utländsk bakgrund genomgående deltar mindre i det professionella kulturlivet. Målgruppen uppger att de oftare möter hinder att delta i offentligt finansierad kultur utifrån en upplevelse om att kulturaktiviteter inte är anpassade för dem, att det är för dyrt eller att det geografiska avståndet till kulturaktiviteten är för långt.⁹

Som många andra storstadsnära kranskommuner har Huddinge kommun en varierad stadsbild och demografi. Inom kommunen finns landsbygd, miljonprogram, naturreservat, villaområden och mindre förortscentrum. Med nära 115 000 invånare och en ung befolkning som växer är Huddinge landets 14:e största och Stockholmsregionens andra största kommun sett till invånarantal. Bland dem finns resursstarka invånare som tar del av det professionella kulturutbudet i Stockholms innerstad och det ideellt uppburna kulturlivet i Huddinge men det finns också stora grupper av invånare som sällan eller aldrig tar del av någotdera.

De två regionala stadskärnor som Huddinge kommun nu utvecklar tillsammans med Region Stockholm är socioekonomiskt utsatta områden: Flemingsberg och Kungens kurva/Skärholmen. Den slutsats Huddinge kommun drar av Region Stockholms utredning om barn och ungas kulturvanor är att, då behovet av geografisk närhet och hög grad av tillgänglighet till kulturupplevelser är större i

⁹ En väv av vanor. En kunskapsöversikt av barns och ungas kulturvanor 2023. Rapportförfattare: Gunilla Kindstrand. Region Stockholm, 2023, s. 20-21.

dessas områden, bör decentraliseringen av professionell kulturell vara särskilt angelägen just där.

Genom att stärka kommunernas roll i modellen ser Huddinge kommun att nya kulturpolitiska diskussioner och aktiviteter i Stockholmsregionen kan ta plats där kommunerna och regionen, med kultursamverkansplanerna som redskap, tar ett gemensamt ansvar för att främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och utveckling av sina skapande förmågor i enlighet med lagförslaget § 2.

Samverkansstöd via kultursamverkansplaner

Utifrån den utveckling som Stockholmregionen står inför kommer kartan för den kulturella infrastrukturen att behöva skrivas om. Huddinge kommun ser därför positivt på att betänkandet öppnar upp för utveckling och dynamik i modellen genom införandet av det nya samverkansstödet samt att nya medel tillförs inom ramen för detta för att möjliggöra såväl regionala som kommunala initiativ i Stockholmregionen.

Betänkandets förslag om en ökad kulturpolitisk dialog mellan kommun, region och stat och ett delat ansvar för att säkra den konstnärliga friheten är positivt. Huddinge kommun instämmer således i förslaget att gå från kulturplaner till kultursamverkansplaner och ser det som ett viktigt steg för att, i samverkan, till skapa ett levande och hållbart kulturliv i hela Stockholmregionen.

Stockholms särart som huvudstadsregion bör inte stå i vägen för det gemensamma ansvaret att säkerställa att fördelningen av kultur kommer hela regionen, och därmed fler av dess invånare, till del. Utifrån ovanstående argumentation anser Huddinge kommun att Region Stockholm ska ingå som part i kultursamverkansmodellen.

Ekonomiska och juridiska konsekvenser

Förslaget innebär inga ekonomiska eller juridiska konsekvenser.

Anja Dahlstedt
Kultur- och fritidsdirektör

Tove Sandahl Fransson
Verksamhetschef Kultur ledning

Bilagor

- Bilaga 1. Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun (SOU 2023:58), [Kultursamhället – Regeringen.se](#)
- Bilaga 2. Huddinge kommuns yttrande över betänkandet Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun (SOU 2023:58)

Beslutet ska skickas till

Kulturdepartementet
Kommunstyrelsen